

INFORMACE O ČINNOSTI VÝBORU ZA II. ČTVRTLETÍ 2004

Výbor v průběhu II. čtvrtletí uskutečnil tři zasedání, na kterých kromě běžných záležitostí projednal:

- A) Přípravu a uskutečnění výjezdní exkurze členů klubu v září 2004
- B) Zabezpečení přednášek pro II. pololetí
- C) Přípravu ustavení nové pobočky Karviné
- D) Příspěvkovou morálku členů KP HM
- E) Spoluúčast na akci Fučíkova třicítka
- F) Přípravu zkvalitnění spolupráce s pobočkou Kladno
- G) Výběr grantů pro rok 2005

Členové výboru se zúčastnili jednání v souvislosti:

- a) zabezpečení platebních povinností kolektivních členů
- b) navázání spolupráce OÚ a MěÚ hornických obcí a měst okresu Karviná
- c) jednání na hornickém skanzenu Mayrau
- d) účasti na setkání hornických měst v Rudolfově
- e) zorganizování a účasti na vzpomínce u příležitosti 110. výročí střelby na jámě Trojice
- f) pomoci při organizaci cyklistických závodů na BMX dráze v Hornickém muzeu
- g) účasti na zasedání správní rady Nadace Landek
- h) účasti na koordinačních poradách vedení HM a Nadace Landek
- i) zkvalitnění styku s členy klubu
- j) účasti na jednání pobočky KP v Petřvaldu
- k) jednání se zabezpečením ustanovení pobočky Karviná

V průběhu II. čtvrtletí byly uspořádány tři odborné přednášky s průměrnou účastí 60 členů klubu.

Výbor KP HM OKD

VÝBOR KP HM OKD SRDEČNĚ BLAHOPŘEJE ČLENŮM, KTEŘÍ VE III. ČTVRTLETÍ 2004 SLAVÍ VÝZNAMNÉ JUBILEUM

Ing. Milan B r ý m	80 let
Ing. Karel K u b l í n	80 let
Ing. Václav T e i c h m a n n	75 let
Václav K o ň a ř	70 let
Anna M i e t l o v á	70 let
Ing. Kazimír G o l a s o w s k i	65 let
Horst N o s e k	65 let
Josef M a t ě j k a	55 let
Jiří V i n š	55 let

**VYŘIZOVÁNÍ ZÁLEŽITOSTÍ KP HM,
STYK S VEŘEJNOSTÍ
(Kancelář Klubu)**

**Každé první úterý v měsíci
9 – 12 hod.**

a

**každou poslední středu v měsíci
9 – 12 hod.**

(s výjimkou měsíce července a srpna)

PRVNÍ UDÍLENÍ CEN ČESKÝ PERMON 2004

**O 8. ročníku Setkání hornických měst a obcí České republiky
v horním královském městě Rudolfově ve dnech 5. a 6. června 2004**

S útlumem českého hornictví narůstá v tradičních horních městech nostalgie k bohaté historii tohoto nejstaršího lidského povolání.

Z těchto důvodů, obdobně jak jinde v Evropě, se rozhodla významná česká horní města na pravidelných každoročních setkáváních svých zástupců na půdě některého z nich.

První setkání horních měst se konalo v roce 1997 v královském horním městě Příbrami. Po vystřídání dalších šesti měst se letošní osmé setkání uskutečnilo 5. a 6. června v královském horním městečku Rudolfov u Českých Budějovic.

Tato původně hornická obec Velké Hory, známá dobýváním stříbrných rud, byla v roce 1585 povýšena samotným císařem Rudolfem II. Na svobodné královské horní město s novým názvem Město císaře Rudolfa.

Těžba stříbrných rud zde byla ukončena až na počátku minulého století, přesto jsou zde hornické tradice velmi živé a stále udržované. Mají zde hornické muzeum a aktivní početný klub jeho přátel, který každý rok pořádá v červnu celoměstské hornické slavnosti. V letošním roce požádali představitelé města o současné uspořádání Setkání hornických měst České republiky ve spojení se svými slavnostmi.

Pro městečko bylo pověření organizovat Setkání hornických měst velkou poctou, a proto se na ně po celý rok poctivě připravovalo jak jeho zastupitelstvo, tak i jednotlivá občanská sdružení. Pro všech jednadvacet delegací hornických měst byl připraven

bohatý dvoudenní program. Skutečnost, že slavnosti zahajoval sám hejtman Jihočeského kraje Jan Zahradník, je důkazem, že i krajské orgány mají zájem na udržování těchto hornických tradic v Rudolfově. Součástí oslav byl velký alegorický průvod obcí, ve kterém jednotlivé městské delegace pochodovaly pod korouhvemi s městskými znaky.

Je pozitivní skutečností letošního setkání, že většinu delegací horních měst vedli na setkání letos starostové nebo jejich zástupci. Osmičlennou delegací města Ostravy vedl starosta městského obvodu Radvance a Bartovice Vojtěch Mynář. Obvod se totiž uchází o uspořádání celostátního Setkání hornických měst v příštím roce v rámci oslav sedmistého trvání obce Radvance. V delegaci města dále byli ředitel Nadace Landek Ing. Stanislav Opasek, předseda Klubu přátel HMO Ing. Zdeněk Dobrovský, CSc. A zástupce ředitele HMO Mgr. Rodan Broskevič.

Na setkání byl letos městu Rudolfovo předán krajským hejtmanem nový putovní Prapor setkávání horních měst s hornickou symbolikou. Prapor bude znovu předáván na dalším setkání.

Novým fenoménem letošního Setkání horních měst bylo vyhlášení prvního ročníku celostátních cen „Český permon 2004“ s nominací ve čtyřech kategoriích v oblasti záchrany hornických tradic a montánní historie České republiky.

V prvním ročníku soutěže získalo Českého permona v kategorii „Hornický folklor“ příbramské občanské sdružení Cech příbramských horníků za systematické udržování hornických tradic ve městě především za organizování každoročního Skoku přes kůži. Druhého Českého permona v kategorii Záchrana technických památek dostala letos skupina dobrovolných techniků za záchranu železnorudného Dolu Chrustenice a jeho rekonstrukci na muzeum. V kategorii Počin roku byl Český permon udělen redaktoru Václavu Čílkovi za scénář k televiznímu pořadu Podzemní Čechy. V poslední kategorii soutěže s názvem Celoživotní dílo obdržel sošku Českého permona 2004 za výjimečné zásluhy při propagaci stavovských tradic v českém hornictví Ing. Stanislav Opasek, ředitel Nadace Landek. Vkusné sošky Českého permona předával vítězům jednotlivých kategorií první náměstek předsedy ČBÚ Ing. Andrej Blažko.

Velmi dobrá organizace letošního setkání hornických měst v malém městě Rudolfovo je příkladem toho, jak lze získat většinu občanů pro dobrou věc. Je to vysoko nastavená laťka pro organizátory celostátního Setkání měst v příštím roce na území městského obvodu Ostrava-Radvance.

Text: Ing. Stanislav Vopasek

Foto: Jaroslav Semecký

VÝZNAMNÉ OSTRAVSKÉ VÝROČÍ

Rovných 110 let nás dělí od tragické události, která se stala 9. května 1894 ve Slezské (tehdejší Polské) Ostravě, při níž bylo zastřeleno dvanáct stávkujících horníků z Dolu Trojice. V dějinách dělnického hnutí se tento den stal příkladem nejbrutálnějšího zákroku monarchistické státní moci proti stávkujícím horníkům.

Ostravské odborové hnutí, které tehdy vstoupilo do stávky za zavedení osmihodinové pracovní doby a za zvýšení mezd o 25 %, vedl předák Petr Cingr, blízký spolupracovník

Jana Prokeše, pozdějšího starosty města Ostravy. Svou činností tehdy přispěli také ke vzniku budoucí samostatné Československé republiky.

Po první světové válce byl zastřeleným horníkům odhalen na místním hřbitově monumentální pomník. Po druhé světové válce pak bylo na místě střelby před Dolem Trojice vytvořeno akademickým sochařem Otou Ciencialou pietní místo se jmény obětí na pískovcové desce. Také před budovou České spořitelny na náměstí Prezidenta E. Beneše bylo k 60. výročí trojické tragédie odhaleno sousoší tří stávkujících horníků z Dolu Trojice akademického sochaře Vladimíra Gajdy. Těmito uměleckými díly město Ostrava ocenilo historickou památku zastřelených horníků.

Pamětní místo před bývalým Dolem Trojice zůstalo po roce 1989 opomíjené a zarůstalo náletovými keři. Ani ke 100. výročí tragédie nebyla ze strany obce velká vůle pietní prostor udržovat. Teprve nové zastupitelstvo městského obvodu Slezská Ostrava, ve spolupráci s Klubem přátel Hornického muzea, se u příležitosti 110. výročí tragické události rozhodlo obnovit nejen vlastní pomník zastřelených horníků, ale zajistit také sadovou úpravu okolí pietního místa.

Vzpomínkové shromáždění ostravské veřejnosti v obnoveném prostoru památníku na Těšínské ulici (cesta na Havířov nad benzinovou pumpou) se zde konalo v úterý 4. května v 17 hodin v rámci májových oslav vstupu České republiky do EU.

Známý ostravský historik a autor Dějin Ostravy PhDr. Karel Jiřík k výročí události na Dole Trojice zpracoval a sepsal historický dokument této doby pod názvem Trojice 1894. Barevnou publikaci s řadou obrazových historických dokumentů vydává nakladatelství Tilia v Šenově za finančního přispění Nadace Landek. Křest knihy na pietním shromáždění provedl primátor města Ing. Aleš Zedník.

Jsme přesvědčeni, že nově upravený parkový prostor kolem pietního místa v těsné blízkosti obnoveného Ostravského hradu se stane novým relaxačním místem pro obyvatele a návštěvníky krajského města. K jeho zpřístupnění z centra Ostravy jistě přispěje i nová ocelová lávka pro pěší přes řeku Ostravici.

Ing. Stanislav Vopasek
montánní historik

ING. IVO HOFBAUER – VZPOMÍNÁNÍ TŘETÍ

Po okupaci v březnu 1939 byli němečtí inženýři přiděleni na ředitelství. Byli to lidé, kteří byli předtím na dolech ve Vestfálsku nebo na okupovaných dolech v Holandsku. V té době však již byla provedena invaze, Holandsko i Vestfálsko bylo obsazeno spojenci a němci byli přeloženi do protektorátu, aby nám pomáhali zvyšovat těžbu. Většinou věděli, že válka je prohraná a podle toho vypadala intenzita jejich práce. Jeden z nich byl dokonce tak líný, že když sfáral pod šachtu, sedl si do prázdného vozu a lanovkou se nechal dopravit až pod Vinařické pole, kde se telefonem zeptal, kolik je naloženo ve stěně a pěšky šel pak zpátky k jámě a fáral na povrch. Jednou se stalo, že ve voze usnul. Když vůz přijel pod Skalní překop, který vedl z Vinařického pole, odbíhači pod Skalním ho nezbudili, ale otočili vůz na plnou dráhu a pustili zpátky mezi plnými vozy k šachtě.

Jeden z německých inženýrů, vrchní inspektor Griebel, však byl velmi nebezpečný. Na Kladno přišel z holandského velkodůlu „Mauritius“, kam byl dosazen jako závodník. Havířině rozuměl, při fárání v dole mu nic neušlo a bylo těžké mu něco zalhat nebo chtít

namluvit. Mimo to byl zarytý nacista. Každé ráno seděl před šestou hodinou ve fíráčkách v kanceláři závodního, kde jsme byli my inženýři, rovněž převlečení do fíráčích obleků a držel s námi podrobný raport o minulém dnu. Po raportu s nám měl ještě raport s mistry, vedenými vrchním mistrem Smutným a pak hned s některým z nás fáral.

Ostatní návštěvy z ředitelství však přicházely na stěnu na 41. úpadní až kolem desáté hodiny dopolední. Na stěně se vrtalo a střílelo uhlí od čtvrté hodiny ranní. Havíři, kteří na stěně pracovali od šesti hodin, vytěžili uhlí po svém příchodu a kolem desáté hodiny vyrubaný prostor dřevili. Proto stěna skýtala obraz čilého ruchu a v návštěvnících vznikl oprávněný dojem, že na krásné stěně se nepracuje příliš pilně. To potvrzovaly denní výkazy o stěnovém výkonu. Mně to bylo často vytýkáno. Musel jsem tedy činnost na stěně v den, kdy jsem čekal návštěvu, „nafilmovat“. Po šesté hodině, když havíři přišli do stěny, nikdo z nich nesměl hodit ani lopatu, sedělo se na hromadách uhlí a vykládalo se, jak vypadá strategická situace na frontách, jak hlásila v noci Moskva nebo Londýn. Když jsem viděl od násypu, že se blíží reflektory návštěvy, zahvízdal jsem, obsluha násypu spustila podávací žlab, kterým se plnilo uhlí z velkého zásobníku vystříleného v nadloží, kam ústil sběrný pás od stěny. Ve stěně se rozběhly tři velké žlabové třípístové motory – trojčata – a všichni havíři začali intenzivně nakládat. Na dřevěném počítadle jsem zapíchl kolíček, který ukazoval, že je naloženo 80 vozů a hlásil jsem se návštěvě. Pro návštěvníky to byl impozantní pohled. Sběrný pás se prohýbal množstvím uhlí, ve stěně se žlaby přesypávaly naloženým uhlím, havíři házeli velmi pilně a v rachotu sbíjecích kladiv nebylo slyšet vlastního slova. Pamatuji si na jednu chvíli, kdy střelmistr Václav Oplt seděl na dvou sbíjecích kladivech a zvyšoval kravál kladivy běžícími naprázdno. Prostě, bylo to jako v té staré hornické písni: A každý má se k práci své, čilostí vše jenom dýše.

Po takto organizovaných prohlídkách se návštěva vždy se mnou rozloučila na hořejším konci stěny a spokojeně odcházela. Nějaký čas jsem se zastíráním skutečného stavu tímto způsobem vydržel, ale stěnové výkazy, kam se zanášela skutečná těžba, mluvily o stále klesajícím výkonu. Přemýšlel jsem, jak bych předvedl těžké kladenské poměry a zdůvodnil malý výkon pole Robert II. Přesto, že má tak krásnou stěnu, jaká byla na 41. úpadní. A právě tehdy jsme zdolávali velmi nepříjemný důlní požár na takzvané „Koňácké chodbě“. Byla to směrná slepá chodba, která navazovala na výdušnou chodbu naší krásné stěny na 41. úpadní.

Požár vznikl tím, že prohořela špalíková zeď, vysoká osm metrů, která uzavírala stařiny nad stěnovým porubem. Zdolávání požáru ve slepé chodbě, tj. v takové, která nemá průběžné větrání, je obtížné, protože všechny kouře se musejí odvádět lutnami. „Koňácká“ chodba byla ve značném tlaku, výdřeva byla místy stlačena a řada prolomených stropnic byla podražena stojkami, takže byla poměrně nízká. Netěsností luten se v ní u stropu držel kouř. Vzdálenost od hořejšího konce stěny k požáru byla si 150 metrů. Požár byl tak velkého rozsahu, že nebylo možno pro veliký žár a špatné větrání zhotovit výstup do hořejší části sloje. Aby se hoření nerozšířilo po chodbě, zabraňovali jsme tomu zaváděním proudů vody do vrtných děr, nebo stříkáním vody do takzvaných „klasů“, to je do trubek, které mají na svém obvodu vyvrtnou řadu otvorů. Jednou z nejdůležitějších věcí při zdolávání požáru je, aby byl sále dostatek vody a její přítok nebyl ani na kratší chvíli přerušen. O velikém rozsahu tehdejšího požáru svědčí to, že jsme měli před hořící zeď zavedeno šest proudů vody, které jsme stále přendávali a kontrolovali přítok požární vody, a tak se snažili požár lokalizovat. Krátce před jednou návštěvou jsem byl u požářiště, kde měl dozor důlní Beránek. Zdálo se, že požár úspěšně zdoláme, neboť nevylo nikde vidět plamen, jak se mezi havíři říká „živý oheň“, teplota se zmírnila a před prohořelou zdí byla jen hustá pára a trochu kouře. „Pane

Beránek, až projdu s tou návštěvou stěnu, tak je přivedu sem, abych jim ukázal, že na Druhém poli nemáme jenom pěkné poměry jako ve stěně, ale že tu máme i těžké poměry, jaké jsou časté na kladenských dolech. Spoléhám na vás, že tady bude pořádek.“ „Jen se spolehněte, všechno bude v pořádku,“ byla Beránkova odpověď. Vrátil jsem se k násypu ze stěny a návštěvě předvedl divadlo tak, jak jsem výše popsal. Po příchodu na hořejší konec stěny, když se návštěvníci chtěli rozloučit, jsem je upozornil: „In der Nähe haben wir ein Grubenbrandt (v blízkosti zde máme důlní požár).“ Byl projeven zájem o jeho zhlédnutí, a tak jsem je vedl nízkou Koňáckou chodbou, kde se u stropu válel kouř. Asi v polovině cesty byla hromada vysypaného uhlí z boku, na které ležel úplně nahý havíř, celý zpocený a černý od uhelného prachu. Měl zaťaté pěsti a zuby a zavřené oči. Na významnou otázku, co je s tím člověkem, jsem řekl: „Er ist ein bischen vergiftet (je trochu otráven).“ Bylo mně to hned divné, protože se nikdy nestalo, aby přiotrávený havíř vyl nechán o samotě a nepřikrytý. O kus dál, kde byla hodně nízká, prolámaná výdřeva, si návštěvníci sedli, aby si trochu odpočinuli. Tu se k nám od místa zmáhání požáru potácel havíř, jak se říká „mlátilo to s ním od štůsu ke štůsu“, také celý nahý a černý od mouru. Chvilími se chytil nějaké stojky a vypadalo to, jako když zvrací. „Er ist auch ein bischen vergiftet (je také trochu přiotráven),“ byla moje odpověď na zvědavé pohledy. Ale to jsem už s hrůzou očekával, co ti chlapi zase provedli a co bude, až přijdeme na místo zdolávání. Skutečně. Když jsme tam došli, vypadalo to tam tak, jak si asi lidé představují peklo. Ze všech stran šlehaly plameny, před zdí byla hromada žhavého uhlí, kolem které lezli ohňáři zpocení a černí jako čerti. Z hustých kouřů občas vypadl kus hořícího uhlí. Před hromadou uhlí klečel naddůlní, který k ohni často nechodil. Byl do pasu svlečený, před tlustým břichem držel požární hubici a řekl mně: „Pane inženýre, řekněte jim, že tam dám vodu a že půjdou plyny.“ Otočil jsem se k návštěvníkům: „Achtung, jetzt kommen die Brenngase (pozor, teď přijdou hořlavé plyny)“ Po tomto upozornění se návštěvníci otočili a urychleným pochodem utíkali z revíru. Když se se mnou u násypu krátce rozloučili, vrátil jsem se na požářiště. „Proboha, pane Beránek, co jste to tady provedli, vždyť to vypadalo ze šichoty tak nadějně, že už to uhasíme,“ byla moje první slova. „Vždyť jste sám říkal, že jim chcete ukázat, jak vypadá na Kladně požár, a tak jsme na půl hodiny zastavili všechny vody,“ bylo vysvětlení Beránkovo. Je pravda, že předvedením „těžkých kladenských poměrů“ se zmírnil tlak na zvyšování výkonu, ale požár na Koňácké jsme dlouho nemohli zdolat. Až teprve když jsem sehnal z různých míst 500 metrů potrubí o průměru 100 mm, jsme celé požářiště zaplnili záplavem, tj. vodou s popelem, a tím jsme požár během tří dnů zdolali.

Z knihy „Paměti báňského inženýra“

SVATÝ PROKOP, PATRON ČESKÝCH HORNÍKŮ

Povolání a činnost, které v sobě skrývají nebezpečí ohrožení života, vyvolávají nutkání získat na svou stranu sílu vyšší, než je ohrožuje. To znamená mít silného patrona, ochránce, který je schopen čelit zlu a zajistit přiměřenou ochranu. Vznik různých povolání, a tím i seskupení lidí do společenství, položilo základ i společenskému životu, který v sobě nesl charakteristické rysy těchto povolání. Na určitém stupni vývoje lidských činností nebyl člověk schopen zvládat rizika a

nebezpečí, která na něj doléhala. Začal hledat spojení, ochranu a pochopení u silných a vlivných osobností, zejména z řad svatých. Na ně se člověk jaké na své zastánce, patrony obracel v nouzi a v mezních situacích. V různých regionech, z řady důvodů, bylo hornických patronů povícero. U některých stačilo, aby po nich byla pojmenována významná důlní díla nebo i celé doly. Pak ale byli patroni, kteří pod svá křídla vzali povolání jako celek. Takovou mocnou patronkou, uctívanou ve všech historických hornických zemích Evropy, byla svatá Barbora. O stupínek níže stál svatý Prokop jako ryze český patron horníků.

Prokop se pravděpodobně narodil na rozhraní prvního a druhého tisíciletí v osadě Chotouš u Českého Brodu. Již od mládí ho doprovází pověst výjimečného jedince. Jako chlapec nalézá pramen, v zimě přináší z lesa jahody, přinutí ďábla, aby mu sloužil a pak, již v dospělosti, přinutí čerta k orbě. Proto je svatý Prokop zobrazován na obrazech i jako socha ve společnosti čerta, kterého Prokop drží na řetězu. Životopis svatého Prokopa uvádí, že to byl člověk ctnostný, obživu si obstarával tvrdou prací, měl nadání léčitele, bydlel velmi skromně v jeskyni, byl pln pokory a lásky. Díky těmto vlastnostem, díky oddání se tvrdému způsobu života, díky předsevzetí řehole odříkání bídným nádherám světa si ho horníci vyvolili za svého patrona. Zřejmě jeho způsob života, jednání a útrapy, které dobrovolně snášel, ho stavěly na úroveň horníků a v jejich vnímání ho chápali jako jednoho z jejich řad, který je schopen pochopit jejich bolesti, utrpení a je ochoten kdykoliv pomoci. Rok 1053 je uváděn jako letopočet úmrtí svatého Prokopa.

(zpracoval Antonín Hejtík, premen Ing. Koloman Iványi „Hornictví na Březových horách a hornický patron sv. Prokop“)

To kulaté výročí jsme zmeškali – loni uplynulo 950 let od údajného úmrtí svatého Prokopa. V kalendáři najdeme jeho jméno 4. července, těsně před dalšími dvěma významnými dny české historie. Dne 5. července vzpomínáme příchodu slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Moravu v roce 863, a 6. červenec je zasvěcen památce upálení Mistra Jana Husa v roce 1415. I když oba státní svátky svým významem převyšují výročí našeho patrona, nechť v jejich stínu neupadne v zapomenutí a zůstane trvale v paměti našeho starého hornického cechu. Neboť národ, který nemá minulost, nemá ani budoucnost.

jav

CO ZPŮSOBILA LIDOVÁ PÍSEŇ ROŽNOVSKÉ HODINY

V roce 1962 vystupovala v závodním klubu ROH Dolu Hlubina folkloristická skupina ze skotského Dolu Bowhill. Tím začala neformální družba a myšlenka uskutečnit vzájemné výměnné zájezdy ostravských a skotských horníků. K realizaci této myšlenky a k přípravě výměnného zájezdu došlo až v červnu 1968. Do Skotska odletěla čtyřčlenná delegace, kterou vedl tehdejší závodní Dolu Hlubina Ing. Rudolf Papala. Dalšími účastníky byli: člen hlubičské dechovky a strojník těžních strojů Oldřich Novák, tlumočnice pí Mathé a já, jako zástupce výboru závodního klubu. Naším úkolem

bylo projednat podmínky výměnného zájezdu a prohlédnout místa a památky, které by účastníci zájezdu navštívili.

Při letu do Londýna, který trval asi 100 minut, jsme za velmi krásného počasí mohli sledovat krajinu a přelet nad kanálem. Ještě předtím jsme, kromě jiného, viděli z výšky i bruselské Atomium. Po přeletu jsme si prohlédli Londýn, prošli se po Picadilly Street, viděli Big Ben, Westminsterské opatství a střídání stráží u královského paláce. Nočním rychlíkem jsme odjeli do Edinburghu, kde nás již čekali skotští přátelé. Ubytování jsme byli v rodinách skotských havířů v městě Kirkaldy. Organizátoři nám ukázali zajímavá místa, která připravili pro výměnný zájezd našim horníkům. Tak jsme viděli jezera, historické památky, kostely, muzea, navštívili jsme továrnu HAIG Whisky (i s velkou ochutnávkou), fárili jsme na podmořském Dole Siefild a navštívili zájmové kluby a hornické rodiny. Byli jsme hosty i na skotském Dnu horníků, kdy se po průvodu městem za doprovodu dudáckých kapel sešlo na louce u královského paláce asi deset tisíc návštěvníků. Kromě nezapomenutelné přehlídky pochodujících dudáckých kapel si diváci dělali program sami. Konferenciér vyzval diváky, ať na podium přijdou ti, kteří něco umí, a tak se v programu střídali za velkého zájmu a potlesku dobrovolní účinkující od tří do osmdesáti let.

Vyvrcholením naší návštěvy bylo pozvání k předsedovi odborového svazu skotských horníků. Původně měla naše návštěva trvat třicet minut, ale otázek na tehdejší dění v ČSSR, na Dubčeka apod. bylo tolik, že návštěva se protáhla na devadesát minut. Pak nás pozval na oběd do jednoho skotského klubu, který vypadal přesně tak, jak je známe z anglických filmů. V klubu již čekal bývalý předseda odborového svazu skotských horníků, starší pán se svou manželkou. Po obědě nás požádal, zda jeho paní může velmi tiše zazpívat starý skotský song. Dali jsme hlavy dohromady, sklonili se nad stůl a poslouchali. Když dozpívala, požádali nás, ať tiše zazpíváme některou naši lidovou píseň. Rozhodli jsme se zazpívat „Rožnovské hodiny“, a to tak, že já jsem zpíval první hlas, Oldřich Novák druhý hlas a Ing. Papala s tlumočnicí zpívali „bim bam“. Najednou jsme zjistili, že přesto, že jsme zpívali tiše, v klubu nastalo nezvyklé ticho a obdivné pohledy směřovaly k našemu stolu. Pak přišel číšník, hluboce se uklonil a řekl, že v klubu je přítomna jedna návštěvnice, která nechce být poznána a prosí o nějakou slovenskou píseň. Tak jsme tiše zazpívali „Akú som si frajčrenku zamiloval...“.

A závěr naší hudební produkce? Předseda odborového svazu skotských horníků se již musel z pracovních důvodů rozloučit. Dal nám k dispozici své auto a manželka bývalého předsedy nám dělala doprovod. Zavezla nás na královský hrad, u vchodu ukázala nějaký průkaz a my jsme si mohli prohlédnout i královské komnaty, kam se běžné návštěvy nevodí. A po prohlídce hradu nás zavezla do obchodního domu, kde jsme si mohli vybrat zboží podle našeho přání a vkusu a účet zaplatila za všechny. To vše za dvě lidové písně!

V příštím roce 1969 odjelo do Skotska 82 hlubinských horníků a techniků s manželkami a do naší republiky přijel stejný počet Skotů. U nás byli ubytováni týden ve Vrané dolině a týden na rekreačním středisku na Ostravici, kde se jim velice líbilo. Naši ve Skotsku byli ubytováni v rodinách horníků a společně navštěvovali památky a další zajímavosti. Vše vypadalo, že výměnné zájezdy se budou pro velký úspěch každoročně opakovat.

Přítomnost „dočasně“ umístěných „spojeneckých“ vojsk v naší republice ale způsobila, že navázaná družba ostravských a skotských horníků zvolna pohasínala a další výměnné zájezdy se již pro nezáměr vyšších orgánů nekonaly.

Vítězslav Hettenberger

VÍTE – NEVÍTE

Léta 1931 až 1940

- 02.01.1931 Ve Walesu začala rozsáhlá stávková hnutí horníků.
- 07.03.1931 V Berlíně byla podepsána československo-německá uhelná dohoda.
- 07.04.1932 S převahou 163 000 hlasů vyhrál volby starosty Chicaga demokratický kandidát Antonín J. Čermák – syn českého přistěhovalce – horníka z Kladna. Poté 15. února 1933 zastínil svým tělem vražedný útok na nově zvoleného prezidenta USA F. D. Roosevelta. Byl těžce zraněn a 6. 3. 1933 zemřel.
- 27.09.1931 Během stávkové hnutí horníků v americkém státě Kentucky přerostly srážky do přestřelky, Vyvrcholily tím nepokoje, které si od května vyžádaly dvanáct lidských životů. Horníci rozbíjeli stroje, bylo zničeno mnoho obytných domů a do vzduchu vyletěla i jídelna, kde z iniciativy komunistů dostávali horníci stravu bezplatně. Příčinou stávkové hnutí bylo propouštění horníků a snížení mezd těm, kteří zůstávali.
- 20.11.1931 Důlní neštěstí v Yorkshiru si vyžádalo 42 obětí.
- 12.01.1932 Ze čtrnácti horníků zasypaných po důlním neštěstí v Horním Slezsku bylo po 144 hodinách zachráněno sedm horníků.
- 23.03.1932 V severočeském hnědouhelném revíru vypukla hornická stávková hnutí, do níž se zakrátko zapojilo 25 000 horníků. Stávková hnutí byla namířena proti připravovanému propouštění a snižování mezd. Trvala do 19. dubna a skončila částečným kompromisem. Řada střetnutí mezi četnictvem a stávkujícími však skončila tragicky. V průběhu stávkové hnutí byli 13. dubna dva horníci zastřeleni a mnoho dalších zraněno.
- 03.01.1934 Výbuch na šachtě Nelson III v Oseku u Duchcova si vyžádal 142 obětí. Na podporu požadavků pozůstalých byla v celém revíru vyhlášena stávková hnutí.
- 23.09.1934 V jižním Walesu došlo k důlnímu neštěstí, které si vyžádalo 200 obětí.
- 05.-23.10.1934 Povstání ve Španělsku řešil prezident Alcalá Zamora y Forres vyhlášením výjimečného stavu a 7., 10. byl vyhlášen jeho konec. Poté však povstali horníci v Saturei a vytvořili komunistickou vládu, kterou zdolala až armáda 23.10.1934. O život přišlo 1300 lidí. Na jeho účastníky byly vyneseny četné rozsudky smrti. Žádná poprava však nebyla vykonána.

- Říjen 1935 Obširná tisková kampaň v Sovětském svazu denně informovala o příkladných výkonech sovětských pracujících, kteří překračovali své pracovní úkoly. Prototypem takového „hrdiny nové doby“ byl Alexej Grigorijevič Stachanov, jenž 31. srpna 1935 narubal za směnu nejprve 102 a potom dokonce 227 tun uhlí, čímž překročil průměrnou denní normu o 1300 %. Stachanovcův výkon byl v průběhu roku zformován za pomoci velké propagandy v hnutí. Ve všech továrnách Sovětského svazu ve městech a na venkově soutěžily miliony pracujících podle Stachanovcova příkladu. Pobídkou byly peněžní prémie. Daleko větší hodnotu však představoval řád spolu s čestným titulem Hrdina práce SSSR. Vyznamenaný stachanovec pak totiž mohl nakupovat ve zvláštních obchodech nejen potraviny, ale i oblečení a luxusní zboží.
- 29.06.1936 Na Dole Starmrock v Herne byl zachráněn jeden horník zasypaný po dobu 177 hodin po důlním neštěstí.
- 05.02.1940 Britsko-francouzská válečná rada rozhodla o vylodění v Norsku, o podpoře Finska a obsazení švédských železnorudných dolů v Gällivare. Tyto plány však nebyly realizovány.
- 12.03.1940 V Moskvě byla uzavřena mírová smlouva s Finskem. Postup finské delegace ovlivnila skutečnost, že skandinávské státy odmítly ve válce Finsku pomoci. Stalin si přitom uvědomil, že nasazení francouzsko-britských expedičních sil ve Finsku by zatáhl Sovětský svaz do širšího válečného konfliktu se západními spojenci, který by zasáhl nejen severní Evropu, ale i oblast kolem Černého moře. Zřekl se proto města Petsama (Pečenga), jehož niklové doly byly v rukou britské společnosti.
- 02.09.1940 Při podpisu dohody o příměří (2. světová válka) si Německo vyhradilo, že Francie bude platit náklady na udržování německé okupační armády na svém území. Vláda ve Vichy tak musela poukázat na konto wehrmachtu 400 milionů franků a zajistit předání 10 tisíc kusů skotu týdně a 700 tisíc tun uhlí měsíčně.

Zpracoval: Antonín Hejtík

KLADENSKO A HORNICTVÍ

Středověké dolování Kladensko minulo, nemá bohužel ani zlatonosné řeky, ani krystalikum s žílami zlatých, stříbrných nebo jiných rud. Chybí mu i významnější ložiska železných rud sousedního Barandieny. Přesto éra kladenského dolování vyplnila poslední čtvrtinu druhého milénia velmi výrazně. Kladensko vydalo ze svých

hlubin nemalé množství konzervované, koncentrované sluneční energie z dávných dob ve formě energetického uhlí.

Kladenské uhlí přispělo významně k rozvoji průmyslové revoluce v českých zemích od jejího počátku, v první polovině 19. století. Vynález parního stroje, používaného od třicátých let pro těžbu a čerpání vody, pomohl k rozvoji hornictví, ale zároveň uhlí mu bylo nejhodnější energetickou surovinou.

Ruku v ruce s tím šel rozvoj průmyslu a železniční dopravy. Již v r. 1855 byla otevřena železniční trať z Dubí do Kralup nad Vltavou pro veřejnost. V roce 1863 byla přeměněna druhá koněspřežka v Českých zemích z Dejvic (Brusky) do Kladna na parní trakci.

Vrcholící technická revoluce koncem 19. století byla spojena se zaváděním elektrifikace a výstavbou elektráren, opět na parní pohon (spalováním uhlí). Od roku 1888 byly povrchy dolů Ferdinand a František Josef v Dubí osvětlovány elektřinou. Postupně byly zaváděny elektrické těžební stroje a budovány elektrárny: u Dolu Schoeller v Libušině (1929), na Dole Theodor ve Pcherách (1914-1915), na Dole Anna v Rynholci (1928). Byly poháněny uhlím z vlastních zdrojů a zásobovaly elektřinou i okolí. Následně se dosud používané stroje na parní pohon měnily na pohon elektrický nebo na pohon stlačeným vzduchem, který se opět vyráběl kompresory poháněnými elektřinou.

Kladenské uhlí splnilo svoji historickou úlohu i jako zdroj pozdějšího dálkového vytápění sídlišť teplovody. Kladno se stalo i zásluhou uhlí největším městem Středočeského kraje. Této historické úlohy bychom si měli vážit a skanzen Dolu Mayrau by nám to měl připomínat."

Karel Melichar

HÁJOVSKÝ UHLOBARON

Téměř po šedesáti letech jsem se setkal s velkým přítelem mého tatínka. Oba jsme se na setkání těšili, a to z důvodu, že máme stejný zájem, tj. píšeme kroniky našich rodů. Naše rodina pochází z malé vesničky Hájov u Příbora. Přítel PhDr. Ladislav Polášek, CSc. Napsal mnoho publikací týkajících se našeho kraje, mezi nimi i „200 let obce Hájov“, z níž čerpám pro mé vedení kroniky. V práci pana Poláška jsem se setkal s článkem Májovský uhlobaron, který čtenářům Zpravodaje připomene méně známé skutečnosti z historie dobývání uhlí v našem kraji.

V 19. století byl dokončen uhelný průzkum v povodí řek Lubiny a Ondřejnice v prostoru obcí Hájov, Lubina, Sklenov, Rychaltice, Hukvaldy a dalších. Průzkum potvrdil, že v těchto lokalitách jsou ve velkých hloubkách kvalitní sloje uhlí. Mnoho vášnivých hledačů uhlí se pokoušelo otvírat zkušební šachty, většinou však z různých důvodů ztroskotávali (problémy se spodní vodou, hlavně však nedostatek kapitálu na podnikání).

Obec Hájov byla v té době důležitým místem, kde se vášniví hledači pokoušeli zahájit těžbu tohoto nerostu. Mezi ně patřili horník Škrábal z Metylovic, správce Májovského dvora F. X. Drumler a další.

S mimořádnou intenzitou se pustil do kutání uhlí Josef Březina, zvaný „Májovský uhlobaron“. Přišel do zdejšího kraje z Vysokomýtska v Čechách a usadil se s rodinou v Rychalticích u Vajmarů, kde si otevřel jako řezník výsek masa. Hlavní pozornost věnoval pokusům o dobývání uhlí. Získal kutací právo na 26 dolovacích polích. Jedno dolovací pole mělo 45 až 116 metrů čtverečních.

Na májovských pozemcích zahájil práce na otevření šachty v místech ležících východně od okresní cesty, napojené na státní silnici Příbor – Frýdek-Místek v místě rozděleném křižovatkou Hájov – Trnávka. Na hranicích pozemků byly zahájeny přípravné práce s přísunem materiálu, náradí, rumpálu a všeho, co bylo potřebné k podnikání. I tato Březinova akce skončila neúspěchem a zůstala uchována v posměšném lidovém popěvku, který byl i zhudebněn a v Hájově jej dovedou zahrát.

Ani tento neúspěch „uhlobarona“ neodradil. Byl však poučen o potřebě kapitálu pro takový podnik. Proto si dal vypracovat stanovy akciové společnosti a začal získávat akcionáře za podmínky, že bude ředitelem této společnosti a důl ponese jeho jméno. Bylo zvláštní, že v okolí získal mnoho příznivců pro své záměry. I když ani tento plán mu nevyšel, nutno říci, že jeho předpoklady byly správné, neboť nové průzkumné vrty v druhé polovině 20. století uhelné sloje opět potvrdily. Dokonce i při prováděných kanalizačních pracích na odvodňování v Hájově byly ojediněle objeveny tenké vrstvičky uhlí.

Z vlastních vzpomínek si autor článku pamatuje, že J. Březina navštěvoval i jeho otce, zednického políra a snažil se jej získat pro svůj podnik. Přicházel zpravidla večer, když se otec vrátil z práce. Povečeřeli spolu a někdy i u nich přespal. V té době již podnikatel žil sám a stále ještě blouznil o dolování uhlí v Hájově. Tím, že neprávem vybral zálohy na své podnikání, dostal se do rozporu se zákony, byl odsouzen a v roce 1922 uvězněn. Ve vězení onemocněl a dne 24. 1. 1923 zemřel v nemocnici v Ostravě, kde je taktéž pochován. Jeho kutací právo se 12 okruhy kutacími se dostalo do veřejné dražby, která probíhala u Okresního soudu v Ostravě dne 24. 4. 1923. Březinovy kutací okruhy koupila Mostecká uhelná společnost v Mostě za 57 500 Kč (pět v Rychalticích, šest v Hájově). Jeden kutací okruh mimo obec Hájov koupil pan Köhler, majitel cihelny v Ženklavě za 5110 Kč.

Tak do historie obce vstoupila tato pravdivá legenda o ctižádostivém snílku hledajícím uhlí v obci Hájově. Až se jednou na májovském katastru otevře první šachta, mohla by nést jméno „Důl Březina“, aby trvale připomínala zaníceného hledače uhlí.

Z publikace „200 let obce Hájova“ od PhDr. Ladislava Poláška, CSc. Přepsal Josef Pavlačík.

NEJKRATŠÍ „CESTIČKA K MAYROVCE“ ZE STŘEDU Kladna

Výchozím bodem naší vycházky bude kladenské gymnázium. V parku před ním si prohlédneme jednu z mála hmatatelných památek vztahujících se k hornictví v samotném Kladně. Je to pomník dvou havírů od sochaře Ladislava Nováka, švermovského rodáka z roku 1952. Havíři dvou generací si podávají ruce přes tzv. „Váňův kámen“. Tento, kdysi ještě větší buližníkový balvan, stál na místě nálezného jámy jménem Kateřina-Josefa z roku 1846, na hranici katastru Kladna a Kročehlav. Postupně

měnil místo, až skončil zde. Nápisy ročníků 1848 a 1948 na pomníku nejsou významnými roky pro historii kladenského hornictví.

Od pomníku půjdeme k budově „soudu“ na Náměstí Eduarda Beneše. Tato výstavná budova byla původně postavena pro Revírní bratrskou pokladu – sociální instituci pro podporu horníků. Budova naproti je bývalý Hornický dům. Ve výklencích budovy, jako reliéfní figurální výzdoba, jsou postavy havířů při práci a důlního měřiče s pomocníkem, jakožto představitele duševní práce v hornictví od sochaře V. Zeilmena.

V prostoru za nynější učňovskou školou, na tomto náměstí, byl v letech 1858-1896 bývalý Důl Amálie. Podle něj je také pojmenována Amálská ulice. Důl byl hluboký 292 metrů a měl osm metrů mocnou uhelnou sloj. Po dvacet let to byl jeden z nejvydatnějších kladenských dolů. Můžeme pokračovat na Náměstí Svobody. Dnešní honosná budova České spořitelny je bývalý Hornický lidový dům. Podíváme-li se z Náměstí Svobody severním směrem, vidíme na obzoru osamělý komín; je to pozůstatek bývalého Dolu Engerth, a to bude náš cíl.

Přímo z náměstí sejdeme ulicí Pod Strání do romantického Podprůhonu a dále vystoupíme k městské části Ostrovec. Při přechodu železniční tratě Kladno – Kralupy nad Vltavou si připomeneme, že byla otevřena v roce 1872 jako spojka mezi buštěhradskými drahami Dubí – Kralupy nad Vltavou a bývalou koněspřežnou z Prahy-Dejvic do Kladna. Ta byla v roce 1863 přestavěna na parní trakci. Z ní byly v roce 1872 a 1873 připojeny vlečkou právě pohloubené doly Bresson a Engerth. K tomuto bývalému dolu se právě blížíme. Zůstal po něm jen komín, několik budov a zarostlý hlušínový odval. Důl byl vyhlouben v letech 1868-1872 a jméno dostal po prvním řediteli Společnosti státní dráhy, Wilhelmu Engerthovi. V hloubce 386 m byla zastižena sloj 9,5 m mocná. Jáma byla zasypána v roce 1946.

Naše cesta vede stále k severu, kolem lesa, okolo nově postavených domků. Po rovinaté části následuje prudké klesání tzv. „Kameňákem“ a cesta nás dovede do osady Tuháň, která patří již do obce Vinařice. Právě zde byl v letech 1872-1876 vyhlouben Společností státní dráhy důl označovaný č. VI., který byl v roce 1881 pojmenován na Důl Barré. V hloubce 324 m m byla nalezena sloj 5,1 m mocná, celkem byl důl hluboký 445 metrů.

Při další cestě k severu uvidíme vlevo hlušínový odval dnes již bývalého Dolu Mayrau. A jsme u cíle cesty, na bráně čteme nápis Důl Mayrau Kladno, ale stále jsme na území Vinařic. Jáma Mayrau dostala jméno podle Kajetána Mayera, povýšeného do šlechtického stavu jako von Mayrau. Jáma byla vyhloubena v letech 1874-1877 a těžba byla ukončena v roce 1997. Další se dozvíte v Hornickém skanzenu Mayrau, který je otevřen denně. Jeho dvouhodinová prohlídka jistě stojí za to. Řekne nám o historii hornictví víc, než jsme si mysleli, že se dozvíme.

Karel Melichar

NÁRODNÍ DIVADLO NA HLUBINĚ

V březnu 1960 navázalo vedení závodního klubu Dolu Hlubina družbu s Národním divadlem Praha. Od slov nezůstalo daleko k činům, a tak tehdejší ředitel ND Bedřich Prokoš společně s šéfem činohry Otomarem Krejčou přislíbili sehrát pro horníky v Ostravě Hrubínovu činohru Srpnová neděle. Pro náročnou inscenaci nemohli

představení provést na jevišti hlubičského závodního klubu, a proto bylo požádáno vedení Státního divadla v Ostravě o umožnění odehrát představení v ostravském divadle, kde se shodou okolností hrála stejná Hrubínova činohra pod režii a scénografií tvůrců pražské inscenace.

Naplňené hlediště divadla hlubičskými diváky sledovalo v červnu 1960 brilantní výkony Karla Högra, Bohuše Záhorského, Luďka Munzara, Františka Filipovského, Jiřiny Šejbalové, Vlasty Fabiánové a tehdy mladičké Jany Drbohlavové.

Po velmi úspěšném představení se přesunuli všichni herci s vedením Národního divadla do závodního klubu Dolu Hlubina k besedě, která trvala dlouho do noci. Na závěr byl příslib umělců, že přijedou zase, ale chtěli, aby Hlubiňáci přijeli do Prahy na další Hrubínovu hru Křišťálová noc, což se také v dubnu 1961 uskutečnilo. Během zájezdu pražských umělců v Ostravě došlo ke dvěma humorným událostem. Na dispečinku Dolu Hlubina v den představení pracoval dispečer jménem Karel Heger, tedy stejného jména jako náš národní umělec. Některý vtípálek na šachtě rozhlásil, že pražští herci jsou již na Hlubině a Karel Heger je na dispečinku. Byla to sice pravda, ale ten, co na dispečinku seděl a řídil důlní provoz, neměl s divadlem nic společného. Jen se divil, proč dispečink navštěvuje během dopoledne tolik techniků a administrativních pracovníků a aniž by něco chtěli, po nahlédnutí ihned odcházejí.

Druhá veselá příhoda se stala přímo na jevišti po ukončení představení. Herci se ukláněli a děkovali za obrovský a nadšený potlesk diváků. Funkcionáři závodního klubu Dolu Hlubina přinášeli na jeviště květiny a rozsvícené kahaný jako dar umělcům. Na scéně byla krajina s náznakem jezera. Jeden z členů hlubičské delegace, Rostislav Sterzel, si neuvědomil, že z hlediště vypadá scéna jinak, než je ve skutečnosti na jevišti a než stačil kytici a kahan předat, zmizel v propadlišti „jezera“. Okamžitě se vzpamatoval a za chvíli se objevila ruka s kahanem, pak kytice a potom mu herci Národního divadla pomáhali z „jezera“ ven. Pak se už za obrovského potlesku diváků i herců dlouho hluboce ukláněl. Slova, která při pádu zařval, jsou nepublikovatelná. Od té doby měl Důl Hlubina svého Čochtana.

Za rok přijali Hlubiňáci pozvání vedení Národního divadla a přijeli na premiéru další Hrubínovy hry „Křišťálová noc“, kterou spojili s prohlídkou našeho hlavního města.

Vítězslav Hettenberger

POSTŘEHY Z MÉHO STUDIA V LETECH 1955-1959

Brzy po vyhlášení Československé republiky 28. října 1918 sejevilo jako prvořadé zřídit českou odbornou školu. V Duchově existovala totiž do té doby německá odborná škola (Bergschule). Ministerstvo školství zřídilo dne 1. prosince 1919 Státní odbornou horní školu se sídlem v Duchově. Do prvního ročníku se přihlásilo 46 českých horníků. Zájem o získání odborných znalostí a o přijetí na školu rostl. V roce 1922 se škola mění z dvouleté na tříletou (ljuden rok přípravný). Ve svých počátcích sídlila Státní odborná horní škola v prostorách zámku. Letos tedy škola oslaví 85 let svého trvání. Obširněji bude o její bohaté historii pojednáno ve sborníku o hornickém školství, jehož vydání KP HM OKD připravuje. Prozatím tedy aspoň krátká vzpomínka jejího jednoho absolventa.

V letech 1953 a 1954 byl prováděn na Osmileté základní škole J. E. Turkyňě v Libochovicích nábor hornickými uční do hornictví. Velmi to na mne zapůsobilo, a tak jsem se přihlásil a po přijímacích pohovorech nastoupil v Duchově na tehdejší průmyslovou školu hornickou. Význam této školy vzrostl výukou v oboru důlní měřictví a geodézie od r. 1952 až do r. 1967. Dokonce některé roky to byl samostatný obor studia na této škole.

Z hlediska výuky byl při zmenšeném počtu studentů možný individuální přístup k jednotlivým skupinám posluchačů a tím také jednotlivcům, čímž úroveň vědomostí značně stoupala. V praxi nebyl potom problém při zařazování absolventů do funkcí podle potřeb báňského průmyslu a také v ostatních oborech mimo hornictví, v institucích, úřadech a všude tam, kde byla možnost využít nabytých vědomostí absolventů. Pro snadnou adaptabilitu absolventi přecházeli na řídicí práce a také po doplnění pedagogického vzdělání se někteří stali učiteli různých předmětů na různých typech škol.

Velkým kladem školy byla výchovná část studia, kterou motivovala část stálých pedagogů, tzv. patronů, a část externích učitelů z praxe. Ti z různých oborů, institucí, úřadů přinášeli do školy ty nejčerstvější poznatky ze svého okruhu působení a přibližovali nám poznatky současného praktického života.

Značný význam měla i praxe pro další vývoj každého absolventa. V mém případě to bylo fárání na Dole Nelson VIII, kde se fáralo nejen svislou jámou, ale ještě 450 m podstavníkem, což dnes vidím jako raritu. Velký význam měly v podsklepení školy i školní dílny, kde se každý naučil základním pracím zámečnickým, tesařským, kovářským a truhlářským. Exkurze a také výměnné studijní prázdninové pobyty v tehdejší NDR na povrchových závodech měly velký význam pro celkový přehled v daném oboru.

Pro fyzický vývoj a zdraví měla velký význam sportovní část výuky na této škole. V našem ročníku byla rozšířena vodní turistika a jinak všechny dostupné míčové hry. Škola byla zapojena do všech soutěží mezi školami, měla dva tělocvikáře pro výuku a byla také dobře reprezentována v různých druzích sportu.

Sport byl na vysoké úrovni, škola získala mnoho medailí za hromadná vystoupení v Praze na vysokých hrazdách a veletočích při spartakiádních vystoupeních.

Bouřňák v Krušných horách nad městem Hrob byl Mekkou lyžařů, rybník Barbora Mekkou vodáků a Krušné hory turistickým rájem. Tak rychle ubíhal život ve čtyřletém studijním oboru na průmyslové škole hornické v Duchově.

Podle vyprávění dříve narozených mělo prý město Duchcov v době svého havířského rozkvětu i 54 hospod. Prostě havíř po šichtě měl kde spláchnout uhelný prach. Bylo to město havířů a podle výstavby to je ještě i dnes patrné, i když povrchové lomy již značnou část historie odřízly. V současnosti je město v útlumu tak, jak je tomu v celém Podkrušnohoří. Bez seriózního výhledu a nástinu perspektivního vývoje hospodářství je obtížné hledat nadšení a elán pro rozvoj mladého člověka a jeho zařazení.

Tato malá vzpomínka je věnovaná všem kamarádům, spolužákům, absolventům Průmyslové školy v Duchově a každému, kdo ctí jakoukoliv tradici našeho oboru a všeho, co souvisí s hornictvím. Poděkování patří všem, kteří také v OKR svými nabytými znalostmi z výše uvedené školy přispěli k rozvoji báňského konání a svým umem pomohli zvládnout těžké podmínky při dobývání uhlí v různých funkcích a na různých postech důlních závodů.

Ing. Jaroslav Minka

Text k foto: Vzpomínka na setkání absolventů v roce 2003

PAMĚTNÍCI, PŘIJĎTE!

Klub přátel Hornického muzea OKD v Ostravě pořádá v rámci oslav Dne horníků 2004 v úterý 14. září 2004 od 15 hodin v areálu Hornického muzea v Ostravě-Petřkovicích setkání bývalých technických pracovníků dolů Šalomoun, Hlubina a Maršál Jeremenko. Program zahájí zástupce KP HM OKD a poté Prof. Ing. Karel Endel, CSc. Vzpomene na svou činnost hlavního inženýra Dolu Hlubina. Do hlubin tohoto dolu příznačného jména už nikdo nevstoupí, vše, co je s ním spojeno, již patří historii, ale na povrchu po něm přece jenom něco zůstalo, co by nemělo upadnout zcela v zapomenutí. O výhledu areálu Dolu Hlubina do budoucnosti pohovoří Ing. Radomír Tabášek. A pak se otevře prostor a čas pro volnou besedu, vzpomínky a setkání bývalých přátel, kteří společně v podzemí prožili nejednu šťastnou a veselou i trudnou chvíli. Všechny prostory Hornického muzea pozvou účastníky k prohlídce ojedinělých exponátů a útulné prostředí harendy k posezení u dobrého moku jako za starých časů.

O uspořádání této nekonvenční schůzky se nejvíce zasloužil obětavý Vítězslav Hettenberger, který prosí účastníky, aby se doma poohlédli po fotografiích, tiskovinách nebo jiných předmětech z hornické činnosti, které by byli ochotni věnovat do sbírek nebo do archivu Hornického muzea OKD. Přineste je, zasloužíte se o uchování památky na jedno z nejstarších lidských povolání, kterému jste i vy zasvětili svůj život.

jav

HAVÍŘOVSKÉ HORNICKÉ SLAVNOSTI

Začátek září již tradičně patří horníkům a jejich oslavám. Havířovští to tentokrát vzali důkladně a budou slavit celé tři dny v Městské sportovní hale i před OD Elan. V pátek 10. září se představí Jitka Molavcová s Kamarády z Brna na velké show a ve sportovní hale si můžete poslechnout jednak havířovské amatérské hudební kapely, jednak skupiny Šumy a brumy z Havířova, Priessnitz z Jeseníku a MIG 21 z Prahy.

V sobotu to bude ještě pestřejší: Zbyšek Bittmar se svým orchestrem a mažoretkami, Heidi, skupina No Name ze Slovenska, Ander z Košic, Jan Nedvěd, sbor ZUŠ B. Martinů a večer na závěr slavné Butty.

V neděli si přivstat nemusíte, protože program začne až po poledni ukázkami kynologie, pak zazpívají a zahrají Small Brass Band s Janou Plachetkovou a Pavel Dobeš a od 15 hodin se představí havířovské sportovní kluby ukázkami moderní gymnastiky, Maniac aerobic Ivany Komínové, havířovské taneční soubory DDM, TK Horizonty, pohybová výchova MKS a další. Ke spatření budou ukázky karate a bojového umění Wing Chun klubu na večeru mistrů. V průběhu soboty a neděle se pak na ploše budou potýkat rytíři ze skupiny Tizon z Havířova.

O jídle a pití není v návrhu programu slavností uvedeno nic, ale o to bohatší bude nepochybně nabídka v této oblasti lidské zábavy. Není to překlep, neboť gastronomické

bakchanálie při takových příležitostech lze směle zařadit do zábavy. Tedy dobrou chuť a příjemnou zábavu! A nakonec nezbytná zmínka, že ranní směna v pondělí 13: září začíná v 6.00 hodin.

jav

VZPOMÍNKA NA VŠB

Rok 2004 mi připomíná, že jsem před padesáti roky ukončil studium na hornické fakultě VŠB v Ostravě. Odstup půl století mne naplnil touhou napsat své vzpomínky na školu, která vychovala tisíce inženýrů pro báňský, hutní i strojní průmysl. Mnozí absolventi VŠB dosáhli ve své práci významných postavení ve funkcích vedoucích pracovníků, ředitelů, profesorů i ministrů. Tím se zasloužili o vysokou úroveň našeho hornictví, hutnictví i strojírenské výroby. Jelikož velká část členů Klubu přátel hornického muzea OKD v Ostravě jsou absolventi VŠB, chci se s nimi podělit o vzpomínky v Hornickém zpravodaji, což snad zaujme i všechny ostatní.

Začnu historií o počátcích báňského školství v našich zemích, které má velmi starou tradici. První formy báňského vzdělávání se objevily v Jáchymově počátkem 16. století. Z té doby jsou známy vědecké práce Georga Agricoly (1494-1555) v knihách psaných latinsky. První báňská škola pro hornické a hutnické vzdělávání byla založena v Jáchymově v říjnu 1716 na základě „Instrukce“ císaře Karla VI. Byla to první škola nejen v Čechách, ale i na světě, kde se přednášely horní zákony, důlní měřictví, zpracování a úprava rud, pruběrství a praktická cvičení. V roce 1735 byla po vzoru jáchymovské školy zřízena podobná škola v Banské Štiavnici na Slovensku. O prvenství v báňském školství v Čechách dosvědčuje to, že další báňské školy byly založeny v Evropě později. Saská „Bergakademie“ ve Freibergu vznikla v prosinci 1735, „Báňská akademie“ v Petrohradě v říjnu 1773 a pařížská „École des mines“ v roce 1783. V březnu 1763 vydala tehdejší panovnice Marie Terezie patent, jímž pokračování výuky započaté v Jáchymově bylo přeneseno na Karlovu univerzitu v Praze. První profesor této stolice, báňský odborník Tadeáš Paithner, vypracoval dílo „Academia metallurgica omnium prima“ (Metalurgická akademie, první ze všech). V dubnu 1770 bylo báňské učení pražské, které mělo charakter studia teoretického, sloučeno s praktickým učilištěm štiavnickým ve tříletou „Báňskou akademii“ se sídlem v Banské Štiavnici, čímž báňské školství dosáhlo největšího rozvoje své doby.

Rozkvět příbramských stříbrných a olovených dolů zavládl českým stavům podnět k žádosti o zřízení vyššího montanistického učiliště v Příbrami. Žádost byla podána v roce 1830, ale teprve až v lednu 1849 vydal císař František Josef I. Dekret, jímž byla v Příbrami zřízena škola se zaměřením na kovohutnictví. Tato Báňská škola byla otevřena 12. listopadu 1849 v Příbrami v bývalém zámečku arcibiskupa Arnošta z Pardubic. V roce 1865 dostala škola právo užívat název „Báňská akademie“, nebyla však rozšířena na čtyřleté studium, jak toho dosáhla již Báňská akademie v Leobenu (Štýrsko) v roce 1860. Pro pokles počtu studentů kovohutnictví byl v roce 1875 hutnický běh uzavřen. V roce 1879 byl zřízen na Báňské akademii ústav „Speciální geologie ložisek“, který vedl vynikající vědec, profesor František Pošepný. Po důlní katastrofě Mariánského dolu v Příbrami v roce 1892, při níž zahynulo 319 horníků, došlo 27. 12. 1894 k prohlášení Báňské akademie za vysokou školu. Škola se všemi

právy vysokých škol, tj. se systémem státních zkoušek i právem promočním, dostala v prosinci 1904 název „Montanhochschule“. Na škole byla vyučovacím jazykem němčina a teprve až v Československé republice byla dne 5. srpna 1919 stanovena čeština jako vyučovací jazyk a úřední řeč.

Bohužel po okupaci ČSR hitlerovským Německem a zřízením protektorátu byly dne 17. listopadu 1939 všechny české vysoké školy uzavřeny a tím skončila též Vysoká škola báňská v Příbrami. Velká řada studentů mohla dokončit svá vysokoškolská studia až po osvobození ČSR v roce 1945.

Dekretem prezidenta republiky Dr. E. Beneše ze dne 8. září 1945 došlo k přeložení VŠB z Příbrami do Moravské Ostravy, která byla střediskem československého horního a hutního průmyslu. První zápis studentů VŠB v Ostravě byl proveden ve dnech 18.-20. října 1945 v zasedací síni nové radnice. Na hornický obor bylo zapsáno 251 a na hutnický obor 113 studentů. Mezi nimi byli i ti, kteří museli svá studia v roce 1939 přerušit. Poprvé se na VŠB začalo přednášet 7. listopadu 1945. Slavnostní zahájení školy za účasti státních orgánů se uskutečnilo až 30. března 1946 v kině Alfa. Prvním rektorem VŠB byl jmenován Prof. Ing. Dr. František Čechura.

Začátky VŠB v Ostravě byly svízelné pro nedostatek školních prostorů. Přidělené budovy pro přednášky se musely adaptovat. Byla to budova bývalého učitelského ústavu na Hladnově ve Slezské Ostravě (hornická fakulta), budova bývalé obchodní akademie na Sokolské třídě (hutnická fakulta) a gymnázium na Tř. Čs. Legií. Na Hladnou jsme jezdili úzkorozchodnou električkou, která byla později nahrazena trolejbusovou dopravou. Rektorát školy získal v roce 1953 budovu na Dvořákově ulici, ve které byl dříve ženský klášter. Na Chittussiho ulici ve Slezské Ostravě byl postaven nový hornický pavilón. Přílivu studentů nestačily koleje na Reální ulici, a proto byly zřízeny nové koleje na ulici Dr. Malého a na Hladnově. Rozvoj VŠB vyžadoval nové výukové prostory a laboratoře.

Proto v roce 1964 vláda rozhodla o výstavbě nového areálu VŠB v Ostravě-Porubě. Se stavbou se začalo v roce 1965 a roku 1973 již byla zahájena částečná výuka v nových objektech. Dominantou je hlavní budova s rektorátem na Třídě 17. listopadu, k ní přísluší laboratorní místnosti a posluchárny. Impozantní je kruhová stavba poslucháren, která se nachází mezi hlavní budovou a nově postavenými kolejemi s moderní menzou.

Vynechám popis mnohaletého rozvoje VŠB, tvoření fakult a kateder, vzniku nových studijních oborů, kdy škola nabyla polytechnického charakteru. Za zmínku stojí ustavení fakulty báňského strojírenství v roce 1951, dále fakulty ekonomického inženýrství (1952) a fakulty geologické v roce 1953.

Československý průmysl stále vyžadoval vyspělé techniky-inženýry, a proto kromě denního studia došlo k zavedení studia při zaměstnání – dálkového a také večerního. Tím se stavy studentů VŠB každoročně zvyšovaly a dosahovaly počtu přes sedm tisíc. Ve škole studovalo také mnoho zahraničních studentů. Od roku 1955 začaly fakulty školit vědecké aspiranty a prováděly obhajoby kandidátských a doktorských prací. Těm se VŠB zasloužila o rozvoj vědních oborů, nových teoretických poznatků a výzkumných úkolů, což je jistě technickoekonomickým a společenským přínosem. Na všech těchto činnostech a výuce studentů mají hlavní podíl vynikající pedagogové VŠB.

Většina jich prošla mnohaletou průmyslovou, vědeckou a pedagogickou praxí. Někteří se stali členy a korespondenty Československé akademie věd. vyjmenuji alespoň ty, které si pamatuji. V prvé řadě to byl akademik Prof. Ing. Dr. Mont. František Čechura, DrSc., dále členové-korespondenti Prof. Ing. Alois Říman, DrSc., Prof. Ing. Josef Teindl, Dr.Sc., Prof. Ing. Mazanec, Dr.Sc., Prof. Ing. Lubomír Šiška, DrSc. (jako inženýr začal na Dole Hlubina).

V současné době nese škola název Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO). Sdružuje sedm fakult, na kterých studuje v bakalářských (abs. Bc.), magisterských (Ing.) a doktorských (PhD.) studijních oborech a programech více než patnáct tisíc studentů. Vedení školy tvoří rektor (Magnificence), čtyři prorektoré a kvestor. Nejmladší fakultou (od 1. 8. 2002) je **fakulta bezpečnostního inženýrství**, která má dvě katedry a účelové pracoviště provoz laboratoří a výpočetní techniky. **Ekonomická fakulta** má celkem 12 kateder a je největší ekonomickou fakultou v ČR. **Fakulta stavební** byla založena v roce 1997 a má sedm kateder. **Fakulta strojní** má deset kateder a institut dopravy a patří mezi nejlepší strojní fakulty v ČR. **Fakulta elektrotechniky a informatiky** začala 1. 1. 1991 rozdělením fakulty strojní a elektrotechnické a dvě samostatné fakulty a má deset kateder. **Fakulta hornicko-geologická** (HGF) sdružuje sedm institutů, geologický pavilon Prof. Fr. Poselného, Hvězdárnu a planetárium Josefa Palisy a detašované pracoviště HGF v Mostě. **Fakulta metalurgie a materiálového inženýrství** (FMMI) sdružuje celkem 13 kateder. V čele jednotlivých fakult stojí děkani (Spektabilis) a proděkani, na každé fakultě je předseda Akademického senátu.

Na VŠB-TUO jsou dále tři vysokoškolské ústavy, a to: Centrum pro evropská studia (CES), Vysokoškolský ústav chemie materiálů (VÚCHEM) a Výzkumné energetické centrum (VEC), K úplnosti je ještě nutno vyjmenovat celoškolská pracoviště a účelová zařízení: katedra společenských věd, katedra jazyků, katedra tělesné výchovy a sportu, katedra matematiky a deskriptivní geometrie, Centrum výpočetní techniky (CVT), Ústřední knihovna (ÚK) a archiv. Musím ještě připomenout studentské a společenské akce, jako je tradiční Skok přes kůži a Majáles. Tolik ve stručnosti k současné VŠB-TUO.

Ve svých vzpomínkách se vrátím o 50 let zpět. Posloužil mi k tomu Studijní výkaz (index), ve kterém jsou uvedeny záznamy o zápočtech, zkouškách a jejich ocenění se jmény příslušných pedagogů. Nebyli to pouze profesori, kteří nám přednášeli a zkoušeli nás. Velkou zásluhu na našem úspěšném studiu měli také asistenti, kteří nám ve cvičeních pomáhali zvládat studijní úkoly. Mezi asistenty, kromě stálých zaměstnanců školy, byli i někteří studenti. Po obhájení zadaných diplomových prací před vysokoškolskou komisí došlo dne 22. června 1954 ke slavnostní promoci v kině Alfa. Na ní jsme obdrželi vysokoškolské diplomy, které byly pro studenty s vyznamenáním barvy červené. Při promoci za přítomnosti děkana hornické fakulty Prof. Cabcara a rektora Prof. Ing. tech. Vlad. Mydlarčíka jsme poznali insignie VŠB a zlaté řetězy rektora školy a děkana fakulty. Promoce jsou konány každý rok, ale na tu vlastní každý rád vzpomíná.

Ing. Oldřich Kaminský

JAK JSEM SE STAL SÓLISTOU HUS

Ve Zpravodaji KP HM pro první čtvrtletí 2004 vyšel článek o vzniku a činnosti Hornického uměleckého souboru (HUS) na počátku padesátých let minulého století. Tento článek doplňuji několika větami o náhodách, kdy je nutno někdy být ve správnou dobu na správném místě a řada věcí se pak neočekávaně změní.

Těsně po osvobození od německé okupace začaly vznikat a účinkovat téměř u všech šachet v ostravsko-karvinském revíru hudební a pěvecké soubory. Na Dole Hlubina měla velkou tradici dechová kapela, která dokonce mohla zkoušet a účinkovat i během okupace jako Bergkapelle (závodní hudba). I pěvecký sbor měl tradici a ve svých řadách měl v době okupace zpěváky ze zakázaných pěveckých sborů Marx a Sokolského pěveckého sdružení. Po válce v pěveckém sboru Dolu Hlubina působili jako sólisté např. Ing. Jaromír Matušek, pozdější generální ředitel OKD a ministr paliv a energetiky, Klement Herman, strojník těžního stroje, Karel Sikora, pracovník ostravského soudu, student Milan Herman a já, tehdy dvacetiletý student vítkovické strojí průmyslovky. Kromě běžných hornických písní, pochodů a častušek jsme si troufli a zpívali s úspěchem i árie a dvojzpěvy z českých oper. Vystoupení v Ostravě a okolí jsme měli hodně, neboť v poválečné době byl o kulturu velký zájem.

Vedení GŘ OKD dalo v roce 1949 popud ke zřízení velkého reprezentačního hudebního tělesa pod názvem Hornický umělecký soubor (HUS), kde zpívalo 250 zpěváků a hrálo 80 hudebníků. Dirigentem byl známý ostravský skladatel Rudolf Kubín a vedoucím HUS byl pracovník GŘ OKD Bedřich Bičiště. Základ HUS tvořili zpěváci a hudebníci Dolu Hlubina a dalších ostravských a karvinských šachet. Vše se připravovalo na slavnostní premiéru na Den horníků v Karviné, který byl stanoven na neděli 11. září 1949. Den před tímto koncertem měl být ještě koncert na ostravském zimním stadionu. Dva dny před tímto koncertem se na zimním stadionu zkoušelo a uprostřed zkoušky se obrátil dirigent Rudolf Kubín na ing. Edvína Bartoše se slovy: „Ervíne, my nemáme sólistu.“ Ten mu ihned odpověděl, ať zkusí Hettenbergra. Rudolf Kubín si mne zavolal a ptal se, zda znám noty. Když jsem potvrdil, že znám, tak mne chtěl poslat domů, ať se sóla naučím. Vzhledem k tomu, že jsem v té době studoval soukromě zpěv u prof. Rudolfa Vaška a sóla jsem si již dříve ze zájmu přezpíval, mohli jsme ihned zkoušet celé skladby. Veškerá sóla kantát, pochodových i národních písní mi už pak na dalších koncertech zůstala. A na všech programech byl vždy uváděn jako dirigent Rudolf Kubín a já jako sólista HUS. V té době jsem měl 21 let a čekala mne vojna v Praze. Tam jsem v sólovém zpěvu pokračoval a měl jsem díky zpěvu dobrou vojnu. Náhody připravují v životě každého člověka nejen dramatické okamžiky, ale i nečekaně radostné, jako tomu bylo v mém případě. Mám na co vzpomínat!

Vítězslav Hettenberger

POVÍDÁNÍ O BANÍKU – MISTRU LIGY KOPANÉ 2003/2004

Loňský podzim a letošní jaro prožívali příznivci kopané spolu s vynikajícími výkony fotbalistů FC Baník Ostrava. Ty vyvrcholily titulem mistrů ligy 2003/2004, na který se čekalo třiatdvacet let. Všem je známo, že tento slezskoostravský klub je od svého založení těsně spjat s hornickou tradicí našeho kraje. Proto nic nebrání tomu podívat se i do historie a připomenout si některé důležité zajímavosti.

Můj otec pracoval před druhou světovou válkou jako báňský úředník na tehdejším Dole Bettina v Doubravě. Jednou v neděli, přesně 22. srpna 1937, mi řekl, ať se slušně obléknu, že pojedeme do Ostravy na první ligový zápas SK Slezská Ostrava proti ŠK Bratislava. V té době jsem měl devět roků a byl to pro mne velký zážitek, zvláště když na Staré střelnici „Slezská“ vyhrála 4:1. Hned v dalším zápase pak porazila v Praze

Spartu 3:2. Byly to překvapující výsledky, neboť SK Slezská Ostrava byla nováčkem ligy. Do první ligy se dostala vítězstvím v kvalifikačním turnaji, kde o postup usilovali DFC Praha, FTC Filakovo a SK Pardubice.

Fanouškem SK Slezská Ostrava jsem se stal až v roce 1939, po našem násilném přestěhování z Těšínska do Ostravy. Během druhé světové války hrály první ligu pouze českomoravské kluby a zpestřením byl občas zápas Čechy – Morava. Jedno z těchto utkání se také hrálo na Staré střelnici. Během okupace musela mužstva zdravit před utkáním diváky nacistickým pozdravem, zdviženou pravicí!

Po druhé světové válce nastaly nejen změny hospodářské a politické, ale také na sportovním poli. SK Slezská Ostrava měnil postupně své názvy na Sokol Slezská Ostrava, ZJ Důl Trojice, ZSJ OKD Trojice, až konečně v roce 1952 na Baník Ostrava. Ligové zápasy se hrály na Staré střelnici, kde však byla škvára a hřiště již nevyhovovalo. Ostatní ligové kluby přecházely postupně na travnatá hřiště a bylo jen otázkou času, kdy bude k tomu donucen také Baník. Začal se proto urychleně budovat stadion na Bazalech, neboť pro utkání na Staré střelnici měl již výjimku a termín přechodu na trávník musel dodržet. První utkání na Bazalech v roce 1959 nedopadlo dobře. Baník na nedodělaném stadionu hostil Ústí nad Labem a prohrál 2:1, když hostům, kteří byli ohroženi sestupem, pomohl rozhodčí. Tomu bylo později prokázáno ovlivnění zápasu a byl vyloučen z řad rozhodčích. Výsledek na hřišti však platil! Na Bazalech v té době nebyly ještě dokončeny kabiny, oplocení a hrozila inzultace rozhodčího, kterého dlouho po zápase musela chránit Veřejná bezpečnost. Proto další utkání proti RH Bratislava se hrálo na Stadionu odborářů a proti Košicím na stadionu VŽKG. Stadion na Bazalech se pak postupně dokončoval až do dnešní podoby. V současné době je ještě problematická hrací plocha (hlavně po zimním období) a trávník byl měl být vyhříván.

Vzpomínám na zápas SK Slezská Ostrava – CDKA Moskva, který se hrál v roce 1947 na stadionu VŽKG. Sovětské mužstvo mělo v té době úspěšný zájezd po Evropě a neprohrálo žádný zápas. V naší republice mělo sehrát několik utkání. V Ostravě, kde byl o utkání velký zájem, nastoupilo kompletní mužstvo SK Slezská Ostrava a domácí vyhráli 4:3, když ještě v poločase prohrávali 1:2. Po dvou brankách tehdy střídali Křížák a Pšcholka. Sovětský fotbalisté, kteří před zápasy v naší republice byli neporaženi, další zápasy na zájezdu zrušili a vrátili se urychleně do SSSR.

Asi od roku 1955 nám na slezskoostravské fotbalisty své osobní vzpomínky. Pracoval jsem jako technik na Dole Hlubina. V té době byla řada ligových fotbalistů zaměstnána na ostravských dolech. Na Dole Hlubina se postupně objevili ing. Josef Sousedík, Tomáš Pospíchal, Rostislav Sionko, Josef Tondra, Bedřich Köhler, Zdeněk Kosňovský, František Schmucker a Richard Grochol. Na Dole Generál Jeremenko pracoval Ladislav Reček a později Jan Knězek. Mnohé z těchto hráčů jsem zaškoloval v závodní škole práce při jejich vstupu na šachtu. Tomáš Pospíchal, pozdější reprezentant, pracoval nejdříve jako mechanik příprav a později po úspěchu našich fotbalistů v Chile byl v investičním odboru. Jeho odchod do Sparty Praha podrobně popsal Prof. Ing. Karel Endel ve sborníku KP HM č. 4. Populární fotbalista i hokejista Ing. Josef Sousedík byl důlním inženýrem a pravidelně fáral. Jan Knězek a Ladislav Reček pracovali na strojním úseku Dolu Generál Jeremenko. Zdeněk Kosňovský byl v ekonomii a ostatní hráči byli většinou časoměřiči. V té době byly soboty ještě pracovní, a tak například Tomáš Pospíchal denně fáral a odpoledne trénoval. Volno v zaměstnání v sobotu měl pouze tehdy, když se v neděli hrálo ligové utkání mimo Ostravu.

V rámci podniku Dolu Hlubina se hrála vnitropodniková „liga“ kopané a mužstva byla sestavena z kolektivů rubání, příprav, povrchových pracovišť a techniků. V této vnitropodnikové soutěži si velmi dobře vedli technici, za které hrál mj. Tomáš

Pospíchal, Zdeněk Kosňovský, Bedřich Köhler a další. Já jsem byl v brance a přede mnou jako betonová hráz hrál Ing. Josef Sousedík. Velké boje byly s tehcniky Dolu Generál Jeremenko, za které hrál Jan Knězek a také fotbalista VŽKG Bicek. Utkání se hrála na škvárovém hřišti Unie Hlubina. Ligoví fotbalisté si museli vyžádat souhlas trenéra k odehrání zápasů vnitropodnikové soutěže a byly zápasy, kdy se trenér Baníku přijel podívat, jak si vedou jeho svěřenci. Nutno se zmínit, že v některých zápasech hráli i vedoucí pracovníci podniku, např. Ing. Miroslav Ďatkovič, Ing. Jan Kalita, Ing. Karel Endel, CSc., Dr. Mirko Zlatník, Ing. Jaromír Záškodný aj.

Vzpomínek na SK Slezská Ostrava a později na Baník Ostrava je dost. Baník měl velmi dobré zázemí v OKD. Ve výboru pracovali význační představitelé, jako je Ing. Ladislav Chrust, Ing. Miloslav Dopita, MUDr. Karel Novotný a také řada ředitelů podniků OKD. Závodní výbory ROH jednotlivých podniků zakoupily pro své zaměstnance na ligové zápasy permanentní vstupenky, a tak návštěvy bývaly velmi dobré. Fotbalisté Baníku se svým divákům odměnili tím, že třikrát byli mistrem ligy (1976, 1980, 1981) a třikrát vyhráli Československý pohár (1973, 1978, 1991). A tak jsme na Bazalech viděli Corc Hibernians, FC Magdeburg, Viking Stavanger, Bayern Mnichov, Sporting Lisabon, Shamrock Revers, Fortuna Düsseldorf, IVB Vestmannaeyjar, Dynamo Berlín, Ferencváros Budapešť, CZ Bělehrad, Odense BK a Galatasaray Istanbul. Další evropské kluby uvidíme ještě v letošním roce, když Baník bude bojovat o Ligu mistrů.

Dalo by se ještě vzpomenout na další zajímavosti kolem slezskoostravské kopané. Například v roce 1956 dosáhl Baník své nejvyšší výhry, když porazil Hradec Králové 10:1, ale v tomto roce také utrpěl nejvyšší porážku 0:9 od Dukly Praha. Nejlepším střelcem klubu byl a stále zůstává Miroslav Wiecek, který nastřílel 174 ligových gólů.

V padesátých letech měl Baník Ostrava také výborné hokejové mužstvo, které hrálo spolu s hokejisty VŽKG ligovou soutěž. B-mužstvo Baníku hrálo krajský přebor a dvakrát bylo krajským hokejovým přeborníkem. Zajímavé bylo, že ligoví fotbalisté, pokud uměli bruslit, mohli se souhlasem trenéra hrát v zimě hokej, a tak za B-mužstvo pravidelně nastupovali a vedli si velmi dobře Wiecek, Vludyka, Ondračka, Ing. Sousedík, Kopáček, Siuda a další. To mohu potvrdit, neboť jsem byl dlouhou dobu brankářem hokejového B-mužstva Baníku Ostrava. V té době se jezdilo na zápasy vlakem a v krajské soutěži hrála mužstva Třince, Českého Těšína, Kopřivnice, Opavy aj.

Ve vzpomínkách na historii Baníku se nesmí zapomenout, že zde vyrostla a hrála řada reprezentantů naší kopané a jen namátkou vzpomenu Tomáše Pospíchala, Jiřího Křížáka, Pavola Michalíka, Ladislava Rečka, Lubomíra Knapa, Františka Schmuckera, Rostislava Vojáčka, Wenera Ličku, Václava Daňka, a z těch nynějších Marka Jankulovského, Milana Baroše, Tomáše Galáska, Marka Heinze, René Bolfa, Radka Látala aj. Na některé jsem snad zapomněl, ale neúmyslně. Z trenérů mě nejvíce zaujali Evžen Hadamczik, Tomáš Pospíchal, Jiří Rubáš, Werner Lička a Jarabinský a nyní František Komňacký.

Závěrem vzpomínek je nutno se zabývat uplynulou sezonou 2003/2004. Kromě titulu mistra ligy měl FC Baník nejlepšího střelce Marka Heinze, který dal 19 branek. Dále měl nejvyšší návštěvnost, když jeho zápasy vidělo 230 646 diváků, což činí 19,9 procent z celkového počtu diváků naší ligy! Spartu, která je v pořadí na druhém místě, vidělo 115 605 diváků, což je 10 procent z celkové návštěvnosti a o polovinu méně než Baník! Pro zajímavost uvádím, že Blšany vidělo 19 765 diváků, což je pouze 1,7 procenta. Tolik diváků přišlo na Bazaly zhruba na jeden zápas!

Nutno proto poděkovat všem hráčům, trenérům a celému realizačnímu týmu za vzornou reprezentaci ostravské kopané a věřit, že i v dalších letech uvidíme skvěle

zápasy. Stále je co zlepšovat. Musíme si ale také uvědomit, že dobré jméno Baníku kazí někteří „fanoušci“, kteří chodí na Bazaly nebo jezdí s Baníkem na cizí hřiště. Ti nejdou za sportem, ale potřebují se v podnapilém stavu vyřádit a natropit co nejvíce škody, ať už na zařízení hřišť, v dopravních prostředcích nebo v restauracích. Tyto skupinky zaměstnávají řadu pořadatelů, policistů, hasičů, záchranářů a funkcionářů a jsou negativním jevem celé sportovní veřejnosti. Výchova fanoušků je velkým problémem, nad kterým si v současné době láme hlavu celá fotbalová Evropa.

Závěrem stručných vzpomínek na SK Slezská Ostrava a nynější FC Baník Ostrava nezbyvá než poděkovat všem, kteří se podíleli nejen na letošním úspěchu, který jistě proslaví Ostravu na fotbalovém poli v Evropě, ale i na bohaté historii tohoto hornického klubu!

Vítězslav Hettenberger

V tomto článku, kromě vlastních vzpomínek, jsem použil i některé údaje ze zvláštního vydání Moravskoslezského deníku ze dne 17. 5. 2004, které bylo věnováno FC Baník Ostrava.

VZPOMÍNKA NA NEJVĚTŠÍ DŮLNÍ KATASTROFU V OKR

V pondělí 14. června jsme si připomněli stodesáté výročí největší důlní katastrofy v ostravsko-karvinském černouhelném revíru. V onen osudný čtvrtek v roce 1894 v 21.30 hodin večer po sfáráni noční směny na bývalých Larisách-Mönnichových dolech Jan Karel, Františka a Hlubina (dnes Důl ČSA) v Karviné, které byly pod zemí vzájemně propojeny, došlo k výbuchu v severním poli na 4. patře jámy Jan a následnému obrovskému požáru. Následkem výbuchu zahynulo na této šachtě všech 175 horníků, kteří sfárali na noční směnu.

Za půl hodiny došlo ve 22.00 hodin k novému výbuchu na jámě Jan, při kterém zahynulo všech 37 záchranářů, kteří po prvním výbuchu sfárali k záchraně horníků.

Druhý den ráno v 7.00 hodin rozhodl štáb odborníků, který řídil záchrannou akci o zastavení hlavního ventilátoru a o uzavření všech jam na povrchu poklopy s jejich utěsněním. Po sedmé hodině došlo k třetímu výbuchu, další výbuch byl po osmé hodině ráno a pátý výbuch těsně poté, kdy byly utěsněny všechny poklopy na ústí jam. Po tomto výbuchu však byly poklopy na jamách skoro rozmetány.

Celkem zahynulo podle některých údajů 232 horníků (Ryba ve své publikaci Handbuch des Grubenrettungswesen z r. 1929 uvádí 235 obětí a v německých materiálech se uvádí až 250 obětí a 25 zraněných). Z tohoto počtu obětí se při odstraňování následků výbuchů podařilo po několika měsících vyprostit na povrch těla 112 horníků. Zbývajících 123 horníků spí svůj věčný sen navždy v podzemí.

Po rozsáhlých obnovovacích pracích byla obnovena těžba uhlí v polovině prosince 1894 na jámě Hlubina a v lednu 1895 na jamách Jan Karel a Františka. Poslední dvě oběti byly vyproštěny z podzemí až 20. ledna 1902.

Nad místem důlní katastrofy, kde musela být zadržena těla 123 horníků, dal postavit tehdejší majitel dolů, hrabě Jindřich Larisách-Mönnich pamětní kapli a na karvinském hřbitově pomník se jmény všech 235 obětí této důlní tragédie pro trvalou vzpomínku na ty, kteří na poli práce našli nelítostný osud.

Důlní katastrofu popsal Dr. Říman ve zvláštním výtisku časopisu Báňský svět z roku 1943.

Ing. Lubomír Hájek

Klub přátel Hornického muzea OKD
si vás dovoluje pozvat na pravidelné přednášky ve IV. čtvrtletí 2004

Ostrava-Petřkovice:

**Setkání bývalých technických pracovníků dolů Šalomoun, Hlubina
a Maršál Jeremenko
v úterý 14. 9. 2004 v 15 hodin**

**XCII. KLUBOVOU BESEDU
v úterý 5. 10. 2004 v 15 hodin
PROGRAM**

MVDr. Lenka Příbylová: Bylinky pro zdraví

**XCIII. KLUBOVOU BESEDU
v úterý 2. 11. 2004 v 15 hodin
PROGRAM**

Vítězslav Hettenberger: O staré Ostravě

**XCIV. KLUBOVOU BESEDU
v pátek 3. 12.
PROGRAM**

Svatá Barbora – patronka horníků
11. výročí otevření Hornického muzea

**XCV. KLUBOVOU BESEDU
v úterý 4. 1. 2005 v 15 hodin
PROGRAM**

Ing. Jiří Šebesta: Nové výplňové a těsnicí hmoty, aplikace pro hornictví

Pobočka Petřvald: 9. 9. 2004 Ing. Osvald Pencek: Ražba štítem v podmínkách
Dolu J. Fučík
14. 10. 2004 Prof. Ing. Jaroslav Vašek, Dr.Sc.: Rozpojování
hornin razicími stroji
11. 11. 2004 PhDr. Aleš Zářícký: Doly Žofie, Evžen, Václav
9. 12. 2004 Vyhodnocení činnosti KP HM OKD, odbočka
Petřvald – BARBORKA

Besedy v pobočce Petřvald se konají vždy v 15 hodin ve Středisku kulturních služeb
(naproti muzeu), místnost č. 2 dole vlevo.

Výbor KP HM OKD

Na všech akcích tradiční občerstvení